

УДК 377.2:008.8

Ярослав Камінецький

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Входження України в європейський економічний і освітній простір, необхідність реалізації рішень Копенгагенського процесу в частині порівняння міжнародних і національних систем професійно-технічної освіти, забезпечення прозорості присвоєння кваліфікацій (видачі дипломів і свідоцтв) зумовили створення системи соціального партнерства в цій галузі освіти. Реформування національної економіки, зміна соціальних відносин працівників, роботодавців і держави в умовах роздержавлення підприємств, розвитку конкуренції, підвищення вимог до якості робочої сили актуалізували посилення взаємозв'язку ринку праці та ринку освітніх послуг із метою задоволення потреб і вимог роботодавців у якісно підготовлених кваліфікованих робітниках. Поштовхом до розбудови соціального партнерства на національному рівні став Указ Президента України від 29.12.2005 р. “Про розвиток соціального діалогу”, а також створення Національної тристоронньої соціально-економічної ради, яка серед інших проблем була покликана розв'язувати й питання професійної підготовки робітничих кадрів.

Мета статті – розкрити сутність соціального партнерства та сучасний стан його розвитку в системі професійно-технічної освіти України.

Проблеми соціального партнерства досліджуються у працях С. Батишева, О. Беспалька, К. Дечева, О. Новикова, Ж. Петровича, Н. Тимченко, Л. Щербак та ін. Є чимало визначень терміна “соціальне партнерство”, яке існує в межах демократичного суспільства і є результатом певної соціальної технології з участю трьох сторін: держави; роботодавців і їх об'єднань; найманих працівників і їх об'єднань, тобто профспілок.

В “Енциклопедії освіти зазначено: “Соціальне партнерство – система: 1) колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин між

соціальними суб'єктами шляхом розроблення й реалізації спільних соціально-трудових договорів, програм чи угод на визначені терміни; 2) соціально-трудових відносин, що забезпечують оптимальний баланс і реалізацію основних інтересів різних соціальних груп; 3) інститутів і механізмів погодження інтересів учасників виробничого процесу: працівників і роботодавців.

Предмет соціального партнерства – політика в соціально-трудовій сфері та регулювання трудових відносин між сторонами. Мета – забезпечення інтересів учасників соціально-трудових відносин, вироблення та проведення узгодженої соціально-економічної та соціально-трудової політики.

Налагодження соціального партнерства як форми ефективного співробітництва сторін передбачає дотримання таких принципів: спільне планування; спільна оцінка діяльності: побудова взаємодії на довірі, відкритості дій, задумів, оперативному та достатньому обміні інформацією, відповідальність перед собою та партнерами за всі свої дії тощо” [2, с. 848-849].

Соціальне партнерство у сфері професійно-технічної освіти – це особливий тип взаємодії професійно-технічних навчальних закладів із центральними та місцевими органами виконавчої влади, об'єднаннями роботодавців, профспілками, підприємствами різних форм власності й підпорядкування, органами служби зайнятості, іншими зацікавленими партнерами, у тому числі науковими й освітніми установами, спрямованої на максимальне узгодження інтересів усіх учасників процесу підготовки висококваліфікованих і кваліфікованих робітників, соціального захисту громадян, у тому числі молоді, через отримання якісної професійної освіти для їхньої продуктивної зайнятості.

Іншими словами, під соціальним партнерством у професійно-технічній освіті слід розуміти сукупність взаємовідносин організаційного, освітнього, економічного характеру між установами і закладами профтехосвіти і суб'єктами ринку праці та його інституціями, органами влади й управління щодо забезпечення цілеспрямованої політики у формуванні та розвитку трудових ресурсів на основі спільності соціально-економічних інтересів.

До суб'єктів соціального партнерства відносяться заклади професійної освіти, роботодавці, професійні спілки й інші об'єднання трудівників, служби зайнятості населення, органи законодавчої та виконавчої влади різних рівнів [5, с. 322].

У державах-членах Європейського Союзу участь соціальних партнерів у організації системи професійної освіти і навчання є основною і невід'ємною життєдіяльною характерною рисою взаємодії роботодавців і урядів, що незмінно забезпечують довготривалі та прямі зв'язки з тенденціями, які виявляються на ринку праці. З різноманітною інтенсивністю і представництвом організації соціальних партнерів беруть участь у роз-

витку системи професійної освіти і навчання на національному, регіональному, галузевому, міському рівнях і рівні підприємств.

У якості іншої характерної риси соціальні партнери забезпечують цілісність окремих підсистем у сфері забезпечення підприємств необхідними професійними кваліфікаціями: первинна професійна освіта і навчання, безперервна професійна освіта, спеціальне навчання за місцем роботи, освіта дорослих за принципом навчання впродовж усього життя. На державному рівні ці підсистеми, як правило, розвиваються й управляються певними міністерствами: освіти, праці та працевлаштування, але організації роботодавців і працівників виконують вирішальну координуючу функцію [4, с. 2].

Автори підручника “Професійна педагогіка” зазначають, що соціальне партнерство здійснюється на таких рівнях:

1. На макрорівні – партнерство здійснюється в межах державних, регіональних і муніципальних органів управління освітою, економікою, працею і соціальним захистом, фінансами й ін., які розробляють загальні підходи щодо розвитку системи професійно-технічної освіти. На цьому рівні з ініціативи соціальних партнерів створюються різні консультативні ради й комітети, які забезпечують зв'язок профтехосвіти з ринком праці, та громадські фонди тощо, в яких роботодавці та працівники, їх асоціації та об'єднання обговорюють питання, що представляють спільний інтерес, а згодом їх рішення і рекомендації включаються в колективні договори.

2. На мезорівні – регіональні та муніципальні ради, комітети, які вивчають і прогнозують потреби місцевих ринків праці, розробляють програми, навчальні матеріали, кваліфікаційні вимоги до підготовки робітників із залученням до цього процесу зацікавлених соціальних партнерів;

3. На мікрорівні партнерство здійснюється в умовах навчальних закладів чи групи закладів, які безпосередньо співпрацюють із підприємствами чи групою підприємств у галузі розроблення змісту навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів (далі – ПТНЗ) за конкретними професійними кваліфікаціями. Представники бізнесу і ПТНЗ спільно розробляють корпоративні програми навчання робітників. Корпорації, підприємства і т. ін. надають ПТНЗ сучасне обладнання для виробничого навчання і проходження практики, беруть участь в організації навчального процесу, вносять корективи в робочі навчальні плани, дають змогу інженерно-педагогічним кадрам ознайомитися й отримати практичний досвід роботи за новими технологіями на виробництві. На цьому рівні в партнерство можуть включатися місцеві органи державної та муніципальної влади, приватні структури, що надають освітні послуги [5, с. 322].

Найбільше напрацьовань щодо участі соціальних партнерів у реформуванні професійно-технічної освіти, орієнтованої на задоволення потреб ринку праці, було здійснено науковцями Національної академії педагогічних наук України, у тому числі Львівського науково-практичного центру професійно-технічної освіти НАПН України, разом із працівниками професійно-технічної освіти під час реалізації міжнародного Проекту TACIS “Підвищення ефективності управління системою професійно-технічної освіти на регіональному рівні в Україні”, що проводився з ініціативи Українського уряду впродовж 2005-2010 рр. Проект поширювався на Харківську, Львівську, Черкаську, Дніпропетровську області, АР Крим та м. Київ.

Дослідження у ПТНЗ і на підприємствах показали, що найважливіше місце щодо діяльності в цьому проекті відводиться саме питанням участі соціальних партнерів у реформуванні профтехосвіти, орієнтованої на задоволення потреб ринку праці. Це зумовлено економічними перетвореннями в країні, підвищенням вимог роботодавців до якості підготовки робітничих кадрів.

У ході досліджень, як з’ясувалося, ПТНЗ опинилися перед значними труднощами і проблемами, а саме: недосконалість чинного законодавства, несприятливі умови для ліцензування, недостатнє фінансування, застарілість матеріально-технічної бази, вплив висококваліфікованих інженерно-педагогічних кадрів через низьку заробітну платню, що призвело до зниження іміджу цих навчальних закладів і нарікань із боку роботодавців.

Отже, на всіх рівнях управління здійснювався пошук нових підходів до реформування профтехосвіти на основі консолідації зусиль усіх зацікавлених сторін з урахуванням, що Концепцією розвитку професійно-технічної освіти в Україні від 2004 р. було передбачено вдосконалення управління цією системою шляхом децентралізації, перерозподілу функцій і повноважень між центральними та місцевими (регіональними) органами виконавчої влади на основі взаємодії з соціальними партнерами.

Під час розроблення проекту і здійснення експериментів було чимало зроблено, зокрема разом із міжнародними експертами проведено ряд семінарів, конференцій, круглих столів, ділових зустрічей, у тому числі з участю науковців Львівського центру, зокрема на експериментальному майданчику Всеукраїнського рівня – ВПУ № 20 м. Львова.

Проектом у пілотних регіонах було оголошено і проведено конкурс на кращий досвід соціального партнерства у сфері профтехосвіти. Цікаві матеріали щодо соціального партнерства напрацьовали навчально-методичні центри профтехосвіти у Дніпропетровській, Львівській, Харківській, Черкаській областях (м. Кривий Ріг); у Ялтинському ВПУ бу-

дівельних і харчових технологій, Дрогобицькому ПТУ № 19, ВПУ № 25 м. Києва, Львівському ВПУ ресторанного сервісу і туризму та ін.

Учасники конкурсу під час проведеного анкетування звернули увагу на: недосконалість законодавчої бази щодо розширення і поглиблення соціального партнерства; необхідність активнішої участі роботодавців у розробленні й апробації державних стандартів, навчальних планів і програм; підвищення рівня і ролі наставництва з боку роботодавців для адаптації та закріплення на робочих місцях випускників ПТНЗ, їх соціального захисту; активізації участі профспілкових організацій у соціальному партнерстві; введення в колективні угоди підприємств розділу щодо їх співпраці з ПТНЗ. Ці питання у сфері профтехосвіти, на думку учасників конкурсу, можуть бути врегульованими шляхом розроблення нової редакції Закону України “Про професійно-технічну освіту”.

У розвитку соціального партнерства слід урахувувати, що молодіжний сектор загальнонаціонального ринку праці становить значну частину і є суттєвим резервом підвищення продуктивності та конкурентоспроможності праці. Функціонування ринку праці, у тому числі молодіжного, зазнає впливу багатьох чинників, головними з яких є: політичні, економічні, правові, професійно-освітні (можливість отримання якісної професійної освіти і підготовки; умови, характер, оплата й охорона праці).

Також на ефективність розв’язання проблем професійної підготовки молоді впливають і регіональні особливості розвитку виробництва, сфери послуг, демографічні показники, менталітет тощо. Так, для Західного регіону України характерна відсутність великих промислових підприємств, що вносить корективи в організацію підготовки робітників у ПТНЗ. Виходячи із зазначеного, у ВПУ № 20 м. Львова розроблена програма соціального партнерства училища в умовах відсутності єдиного базового підприємства (соціального партнера).

Науковці Львівського науково-практичного центру разом із керівництвом цього училища розробили структурну схему і модель зацікавлених сторін соціального партнерства в підготовці сучасних висококваліфікованих робітників і молодших спеціалістів. До цієї схеми і моделі входять управління професійно-технічної освіти і його навчально-методичний центр, Львівський науково-практичний центр, асоціація роботодавців і окремі роботодавці, обласний і міські центри зайнятості, вищі навчальні заклади, у тому числі Національний університет “Львівська політехніка”, професійні ліцеї, загальноосвітні школи, навчально-курсові комбінати.

Організація взаємозв’язків між соціальними партнерами з боку ВПУ № 20 здійснюється новоствореними в училищі відділеннями: профорієн-

тації та працевлаштування; підвищення кваліфікації та перепідготовки, які є джерелом інформації для навчальної, науково-технічної, виробничої та фінансової політики училища, а саме: створення банку даних випускників, що потребують сприяння у працевлаштуванні, даних про роботодавців-споживачів освітніх послуг, розроблення картотеки працевлаштованих випускників, підготовка даних для складання угод із роботодавцями, запрошення їх до ознайомлення з процесом підготовки фахівців, спільної діяльності щодо вдосконалення навчального і виробничого процесів, внесення коректив у підготовку робітничих кадрів, проведення днів відкритих дверей, ярмарків професій, проходження стажування інженерно-педагогічних працівників і виробничої практики випускників на виробництві.

Науковці Львівського центру брали активну участь в експерименті з регіоналізації професійно-технічної освіти на трьох територіях: у м. Києві, Львівській і Харківській областях. Порівняно з двома іншими територіями у Львівській області експеримент вдався краще й отримав позитивні результати, але все ж перехід майже всіх ПТНЗ на управління в умовах регіоналізації був поспішним, тому до цього часу залишилося багато не вирішених і нерегульованих проблем, у тому числі на законодавчому рівні.

Ключовою умовою регіоналізації профтехосвіти є соціальний діалог, ініціатором якого мають бути керівники управлінь профтехосвіти і директори ПТНЗ, до якого мають бути залучені центральні та місцеві органи влади, роботодавці, науковці й інші зацікавлені сторони. Це дозволило б задовольнити потребу населення в освітніх послугах і запити місцевої економіки, вдосконалити управління цією галуззю освіти, зокрема у сфері ресурсного забезпечення діяльності, формування оптимальної мережі ПТНЗ, їхнього контингенту, поліпшення співпраці з роботодавцями.

Відомо, що громадянське суспільство повноцінно братиме участь в управлінні освітою і підготовкою фахівців, якщо в державі розвивається соціальне партнерство як феномен демократії. Технології соціального партнерства відкривають можливості до залучення інвестицій у підготовку кадрів, активізації людських ресурсів, зменшення суспільних витрат, відповідальності за підготовлений продукт – висококваліфікованого робітника. Співпраця ПТНЗ із соціальними партнерами належить до фундаментальних принципів освітньої політики Європейського Союзу. Цей принцип випливає з факту, що ПТНЗ працюють у середовищі, тісно пов'язаному з іншими видами навчальних закладів, батьками, місцевою владою і соціальними партнерами. Ці зв'язки впливають на концепцію, завдання, зміст навчання й інші аспекти професійно-технічної освіти.

До найважливіших заходів у рамках соціального партнерства належить співпраця ПТНЗ з роботодавцями в розробленні навчальних планів і державних стандартів та їх ресурсне забезпечення.

У країнах ЄС домінує усвідомлення, що в умовах конкуренції на ринку зміцнюється розуміння: затрати на професійну підготовку – це капіталовкладення в розвиток кадрових ресурсів. У цих країнах професійне навчання і підвищення кваліфікації є ключовими аспектами зайнятості населення. Діалог і участь соціальних партнерів у професійному навчанні сприяє підвищенню конкурентоздатності підприємств, полегшенню входження молодих людей у ринок праці, поліпшенню їх особистого і професійного розвитку, забезпеченню можливості повернення безробітних до трудового життя.

У липні 2008 р. у Львові на базі ВПУ ресторанного сервісу і туризму відбулася конференція “Соціальне партнерство у сфері професійно-технічної освіти”, в якій брали участь представники урядових і обласних державних структур України, Європейської комісії в Україні, наукових установ НАПН України, керівники обласних навчально-методичних центрів профтехосвіти, навчальних закладів, директори підприємств, президенти асоціацій роботодавців, керівники центрів зайнятості та ін. Перед конференцією проводився перший етап Всеукраїнського конкурсу на кращий досвід роботи щодо створення та забезпечення ефективності соціального партнерства у сфері профтехосвіти. У конкурсі від Львівської області брали участь такі ПТНЗ: Львівське ВПУ ресторанного сервісу і туризму, ВПУ № 19 м. Дрогобича, Міжрегіональне ВПУ автомобільного транспорту та будівництва, Львівський професійний ліцей побутового обслуговування.

Були висвітлені матеріали з досвіду соціального партнерства між цими закладами, підприємствами-роботодавцями і службами зайнятості. Особлива увага приділялася результативності співпраці як умови підвищення якості професійної підготовки молоді. Головним завданням конкурсу і конференції було розкрити перспективи розвитку профтехосвіти в умовах соціального партнерства, розглянути стан, проблеми і шляхи забезпечення відповідності професійної підготовки робітників до вимог ринку праці, виявити чинники, які стримують розвиток соціального партнерства, презентувати досвід партнерства у сфері профтехосвіти в усіх регіонах України.

Цей захід сприяв розповсюдженню в Україні міжнародного досвіду соціального партнерства, децентралізації та регіоналізації профтехосвіти, дав поштовх до конкретних дій роботодавців, соціальних партнерів щодо створення бази для підготовки висококваліфікованих робітників з актуальних професій.

Досвід багатьох країн щодо створення системи партнерських відносин між професійними освітніми установами і зовнішнім середо-

вищем показує, що поступово напрацьовуються форми спільної роботи, які можна поділити на дві групи: договірні й організаційні.

Договірні форми складаються з усіх видів взаємодії на основі двосторонніх або багатосторонніх договорів через створення концептуальних та інших рад.

Організаційні форми співробітництва є більш високим рівнем взаємодії з соціальними партнерами. Вони передбачають створення організаційних структур, які наділені спеціальними повноваженнями і діють на основі статутних або інших документів, затверджених у встановленому порядку. Це, як правило, консультаційні, професійні й опікунські ради, які включають органи управління освітою, працею і зайнятістю населення, роботодавцями, а також профспілки тощо.

Завданнями консультативних рад є: залучення до роботи з розвитку професійно-технічної освіти громадських організацій, місцевого самоврядування та ін.; сприяння у розробленні стратегії розвитку системи профтехосвіти; погодження та координація дій освітніх установ із соціальними партнерами у плануванні й організації підготовки робітничих кадрів відповідно до вимог ринку праці; напрацювання пропозицій щодо зміни змісту професійної освіти, коректування навчальних програм і планів, внесення змін і доповнень у регіональні компоненти державних стандартів, перелік професій тощо; оцінка перспектив щодо внесення змін у професійно-кваліфікаційні структури підготовки робітничих кадрів відповідно до регіональних програм соціально-економічного розвитку.

Опікунські ради мають зосередити діяльність на сприянні вдосконаленню освітнього процесу, запровадженню нових педагогічних і виробничих технологій, зміцненню матеріально-технічної бази ПТНЗ, організації соціальної підтримки учнів і педагогів, їх оздоровчого відпочинку, наданню спонсорської допомоги.

Формування системи соціального партнерства в сьогоdnішніх соціально-економічних умовах є складним довготривалим процесом, починаючи своєрідною інвентаризацією реальних і потенційних партнерів та їхніх інтересів та закінчуючи формуванням стійких відносин із соціальними партнерами, виробленням технологій співробітництва з різними категоріями соціальних партнерів, реальними результатами роботи ПТНЗ спільно з соціальними партнерами. Індикаторами результативності й ефективності такої діяльності можуть бути: затребуваність випускників ПТНЗ на ринку праці, відсоток їхнього працевлаштування; затребуваність конкретного ПТНЗ на ринку професійно-освітніх послуг; результативність договорів з різними категоріями соціальних партнерів (підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних

кадрів, їх стажування, проходження виробничої практики випускників, забезпеченість навчально-методичною літературою, технічними засобами, сучасними матеріалами, технікою і технологіями, участь партнерів у заходах ПТНЗ, зокрема у проведенні конкурсів професійної майстерності учнів і майстрів виробничого навчання, атестації випускників, експертній оцінці робочих програм і навчальних планів, залучення роботодавців до вдосконалення навчальних планів і програм, членство ПТНЗ у професійних асоціаціях, у роботі консультативної ради, ступінь реальної участі соціальних партнерів у вдосконаленні змісту професійного навчання, матеріально-технічної бази, здійснення багатоканального фінансування ПТНЗ, вплив на якість професійної підготовки, виховання молодих робітників, формування їхньої свідомості, патріотизму, культурного розвитку, вміння жити в умовах полікультурного суспільства) [5, с. 326-330].

Отже, як підкреслюють автори матеріалів “Соціальне партнерство професійно-технічних навчальних закладів Харківської області”, “соціальне партнерство – найбільш ефективна форма реалізації державної політики у сфері професійно-технічної освіти. В умовах ринкової економіки тільки завдяки послідовній і постійній співпраці з соціальними партнерами можливо ефективно реалізувати основну функцію професійних навчальних закладів – забезпечення регіонального ринку праці кваліфікованими робітниками в необхідних обсягах та напрямках, а також підвищити відповідальність за цей процес усіх зацікавлених сторін” [6, с. 5].

Однак, не зважаючи на певні зрушення в налагодженні соціального партнерства в системі профтехосвіти, недосконалість законодавчої бази щодо управління цією галуззю освіти та запровадження в ньому активної участі роботодавців, соціальних партнерів щодо підготовки сучасних кваліфікованих робітників із числа молоді, перепідготовки і підвищення кваліфікації дорослого населення впродовж усього життя, а також навчання безробітних, відчувається, як вказується в “Білій книзі національної освіти України”, відсутність ефективно діючого механізму соціального партнерства, і тому воно має дещо “декларативний характер” [1, с. 200].

У “Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні” зазначено: “У зарубіжних країнах, де успішно проведено освітні реформи, поява інновацій розглядається як умова, сигнал для переходу до наступної стадії реформування. З цією метою прискорюється впровадження інноваційних технологій навчання й оцінювання, цілеспрямовано розвивається навчальне і соціальне партнерство, в Інтернеті створюються сайти, аби поєднати освітню політику з практикою, швидше оприлюднити інноваційні ресурси” [3, с. 20].

У Верховній Раді України в першому читанні розглянуто проект Закону “Про внесення змін до деяких Законів України щодо вдосконалення управління професійно-технічною освітою”, який дасть змогу забезпечити оперативність прийняття рішень у сфері профтехосвіти, зокрема стосовно фінансового забезпечення, підвищення ролі місцевої влади й роботодавців щодо визначення напрямів і обсягів підготовки кваліфікованих робітників з урахуванням потреб ринку праці, позитивно вплине на розвиток соціального партнерства, консолідацію зусиль центральних, регіональних, місцевих органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, навчальних закладів, науковців, роботодавців, громадських об’єднань щодо забезпечення ринку праці кваліфікованими робітниками, збільшення обсягів фінансування й інвестицій у систему професійно-технічної освіти. Вкрай важливо, щоб цей закон був прийнятий ще до чергових виборів до Верховної Ради України.

Активну участь у заходах щодо розвитку соціального партнерства беруть наукові установи НАПН України, а саме: Інститут педагогічної освіти й освіти дорослих, Інститут професійно-технічної освіти, Університет менеджменту освіти, Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти, Львівський науково-практичний центр професійно-технічної освіти. В останньому питанні соціального партнерства обговорювалися на засіданнях вченої ради, на конференціях, семінарах і круглих столах. Участь роботодавців, соціальних партнерів у підготовці робітничих кадрів досліджується на 14 експериментальних майданчиках Центру, що діють у ПТНЗ на території Львівської та Рівненської областей України.

Вважаємо, що для активізації розвитку соціального партнерства в підготовці кваліфікованих робітників у ПТНЗ концептуальними засадами мають бути: забезпечення випереджального розвитку системи профтехосвіти, спрямоване на максимальне задоволення вітчизняної економіки у кваліфікованих робітниках; приведення нормативно-правової бази у цій сфері у відповідність до потреб ринку в умовах динамічних соціально-економічних змін; розроблення і прийняття закону “Про соціальне партнерство в підготовці кадрів для економіки” або внесення змін до Закону України “Про професійно-технічну освіту” щодо введення стимулюючих чинників, пільгового оподаткування для суб’єктів господарювання, які вкладають кошти в розвиток ПТНЗ та їх матеріально-технічної бази; упровадження нової моделі державно-громадського управління з метою підвищення ролі та відповідальності соціальних партнерів, господарників, місцевих органів влади за відповідність напрямів, обсягів і якості підготовки робітни-

чих кадрів; усунення диспропорцій у підготовці спеціалістів у ВНЗ і робітників у ПТНЗ, підвищення прохідного балу для вступу у виші, зменшення кількості цих навчальних закладів шляхом їх укрупнення; створення з допомогою соціальних партнерів сучасної матеріально-технічної навчальної бази ПТНЗ відповідно до новостворених державних стандартів; посилення участі соціальних партнерів у розробленні змісту професійно-технічної освіти, держстандартів, їх експертизі, апробації професійних освітніх програм, тестуванні та підсумковій атестації учнів і випускників ПТНЗ, представленні кандидатур із числа працівників підприємств на посади викладачів спеціальних предметів і майстрів виробничого навчання, зарахуванні інженерно-педагогічних працівників на стажування і підвищення кваліфікації в умовах виробництва, проведення якісної виробничої практики випускників ПТНЗ, їх адаптації до умов підприємства; створення умов щодо мотивації участі соціальних партнерів у багатоканальному фінансуванні ПТНЗ на нормативно-правовій базі; співучасть соціальних партнерів у проведенні професійної орієнтації на робітничі професії, створенні належного іміджу ПТНЗ, підняття престижу робітників, які володіють кількома сучасними наукоємними професіями.

1. Біла книга національної освіти України / *Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл* [та ін.] ; за заг. ред. акад. *В. Г. Кременя* ; НАПН України. — К. : Інформ. системи, 2010. — 342 с.
2. Енциклопедія освіти / головний ред. *В. Г. Кремень* ; Акад. пед. наук України. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
3. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (друге видання) / Нац. акад. пед. наук України; [авт. : *В. Г. Андрущенко, І. Д. Бех, М. І. Бурда* та ін. ; редкол. *В. Г. Кремень* ; за заг. ред. *В. Г. Кременя*]. — К. : Пед. думка, 2011. — 20 с.
4. Практика соціального партнерства в сфері професійного образования и обучения (ПОО) в странах ЕС : Проект Европейского Союза “Повышение эффективности управления системой ПТО на региональном уровне в Украине”. — К. : 2008. — 196 с.
5. Професійна педагогіка : учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям / Под. ред. *С. Я. Батищева, А. М. Новикова*. — Издание 3-е, переработанное. — М. : Из-во ЭГВЕС, 2009. — 500 с.
6. Соціальне партнерство професійно-технічних навчальних закладів Харківської області : Матеріали з досвіду роботи щодо створення та забезпечення ефективності соціального партнерства у сфері професійно-технічної освіти. — К. : Геопринт, 2008. — 36 с.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2012

Я. Каминецкий

Концептуальные основы развития социального партнерства в системе профессионально-технического образования Украины

Раскрыты сущность социального партнерства и практика его развития в системе профессионально-технического образования Украины.

Ключевые слова: социальное партнерство, профессиональное образование, профессионально-техническое учебное заведение, рынок труда.

Ja. Kaminetskyi

Conceptual Principles of Social Partnership Development in the System of Vocational Education in Ukraine

The article reveals the essence of social partnership and the practice of its development in the system of vocational education in Ukraine.

Key words: social partnership, professional education, vocational school, labor market.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор Г. П. Васянович